

Makale Gönderim Tarihi / Received: 28.11.2018
Makale Yayınlanma Tarihi / Publication: 15.12.2018

Makale Kabul Tarihi / Accepted: 02.08.2018
Aralık / December 2018 • 8(3) • 176-189

Öğretmenlerin Mesleki Özgürlüğe İlişkin Metaforik Algıları*

Metaphorical Perceptions of Teachers Regarding Professional Freedom

Ejder GÜVEN**

Asiye TOKER GÖKÇE***

Öz. Araştırmanın amacı öğretmenlerin Türkiye’de ve hâlihazırda görev yaptıkları okullarda mesleki özgürlüklerine ilişkin algılarını metaforlar aracılığıyla incelemektir. Araştırmanın çalışma grubunu 2015-2016 Eğitim ve Öğretim yılında Kocaeli ilinde ilköğretim ve ortaöğretim kademelerinde farklı branşlarda görev yapan 45 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırma için elde edilen veriler içerik analizine uygun olarak çözümlenmiştir. Katılımcılar tarafından mesleki özgürlük kavramına ilişkin toplam 45 geçerli metafor üretilmiştir. Çalışma sonucuna göre öğretmenler Türkiye’de görev yapıyor olmaları bakımından bir öğretmen olarak mesleki özgürlüğe ilişkin zorluk, bilinmezlik, çaresizlik, bağımsızlık, sorumluluk, kapsamlılık, yaratıcılık-değerler, mutluluk ve maddi güç metaforlarını kullanmışlardır. Öğretmenler halihazırda çalıştıkları okulda görev yapıyor olmaları bakımından mesleki özgürlüğe ilişkin zorluk, çaresizlik ve bilinmezlik sorumluluk, bağımsızlık, yarı bağımlılık, yaratıcılık, haz ve mutluluk metaforlarını kullanmışlardır.

Anahtar Kelimeler: Metafor, özgürlük, mesleki özgürlük, öğretmen.

Abstract. The aim of this study is to examine professional freedom perceptions of teachers in Turkey and in their schools via metaphors. Study group of research consists of 45 teachers serving in different branches in primary and secondary education level in Kocaeli province in 2015-2016 academic year. The data obtained for the study was analyzed according to the content analysis. Totally 45 current metaphors regarding professional freedom were produced by the participants. According to result of the research, the participants used metaphors of difficulty, obscurity, despair, independence, sophistication, financial power, responsibility, happiness and creativity-values regarding professional freedom perceptions in terms of serving as a teacher in Turkey. The teachers used metaphors of difficulty, despair, obscurity, responsibility, independence, pleasure-happiness, semi-dependence and creativity regarding professional freedom perceptions in terms of serving in their own schools.

Keywords: Metaphor, freedom, professional freedom, teacher.

Toplumsal Mesaj.

Bu çalışma ile öğretmenlerin Türkiye’de ve halihazırda görev yaptıkları okullarda mesleki özgürlüklerine ilişkin algıları metaforlar aracılığıyla ortaya konmuştur. Çalışma sonuçlarına göre öğretmenlerin mesleki özgürlüklerine ilişkin olumlu ve olumsuz metaforlar kullanılmıştır. Öğretmenler Türkiye’de ve halihazırda görev yaptıkları okullarda öğretmen olarak mesleki özgürlük algılarına ilişkin benzer ve farklı metaforlar kullanmışlardır.

Public Interest Statement.

The aim of this study is to examine professional freedom perceptions of teachers in Turkey and in their schools via metaphors. As a result of study, positive and negative metaphors about the professional freedoms of the teachers were used. The current study. Teachers used different and similar metaphors regarding professional freedom perceptions in terms of serving as a teacher in Turkey and in their own schools.

* 12. Uluslararası Eğitim Yönetimi Kongresinde Bildiri Olarak Sunulmuştur.

** Orcid ID: <http://orcid.org/0000-0002-3662-7142>, Doktora Öğrencisi, Kocaeli Üniversitesi, Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi, ejderguven33@gmail.com

*** Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0003-1909-1822>, Doç. Dr., Kocaeli Üniversitesi, Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi, asi.gokce@kocaeli.edu.tr

1. GİRİŞ

Özgürlük insanoğlunun varoluşuyla birlikte ortaya çıkan ve üzerinde çokça durulan kavramlardan biridir. Öyle ki kavram olarak özgürlük tarih boyunca çeşitli yazarlarca irdelenmiş ve tanımlanmıştır. Örneğin Adugit (2013) Aristoteles'in özgürlüğü seçim veya eylemde zorlama veya kısıtlamanın olmaması biçiminde tanımladığını ifade eder. Aristoteles ayrıca özgürlüğün insanın tercihte bulunma hakkına sahip olması anlamına geldiğini de belirtir. Sokrates ise özgürlüğü tamamen sahip olunan bilgiyle ilişkilendirir. Hegel özgürlüğü, tarihsel açıdan bireyin kendisinin farkında olması şeklinde tanımlar (Bezici, 2006). Kant özgürlüğü, insanın sadece aklıyla ortaya koyduğu fikirler olduğunu söyler (Korsgaard, 1989). Piepper (1999) ise özgürlüğün insanların uymak zorunda oldukları ahlaki yargıların en üst normu olduğunu savunur.

Özgürlük kavramı birey tek başınayken bir anlam ifade etmezken; topluluklar halinde yaşamaya başladıktan sonra anlam kazanmaya başlamıştır. Tarih boyunca insan topluluklarının artması uğraş alanlarının da çeşitlenip genişlemesine neden olmuştur. Ünal'ın (1996) da belirttiği gibi gereksinimleri artan insan üretim yapmak zorunda kalınca örgütlü toplumlar ortaya çıkmıştır. Bunun sonucunda her bir uğraş alanı için o alanda yetişmiş bireylere ihtiyaç duyulmuştur. Böylece insanın yaşamını sürdürebilmesi için yaptığı ve genellikle yoğun bir eğitim ve çalışma sonunda kazanılan meslek kavramı ortaya çıkmıştır. Meslek sahibinin mesleğini icra edebilmesi mesleğin gereklerini yerine getirirken kendini yeterli ve yetkin hissetmesi önemlidir. Bu yeterlilik ve yetkinlik duygusu ise bireyin mesleğini icra ederken alacağı kararlarda veya uygulayacağı işlemlerde özgür hissetmesi ile yakından ilişkilidir. Bu bağlamda mesleki özgürlük kavramı irdelenmesi gereken bir olgu olarak ortaya çıkmaktadır. Mesleki özgürlük bir mesleği icra edenlere şans ve olanak sunma, saygı gösterme ve profesyonel bir çevre oluşturma anlamına gelmektedir (Berlatsky, 2013). Mesleki özgürlüğe sahip olan bireylerin yaşamlarında daha yaratıcı davrandıkları, yenilik ve değişime açık oldukları, sahip oldukları olanak ve imkânları daha verimli ve etkili biçimde profesyonelce kullandıkları söylenebilir.

Toplumlarda gelecek nesle bilgi aktarma, onları hayata hazırlama ve öğretim faaliyetlerini gerçekleştirme gereksinimi öğretmenlik mesleğini ortaya çıkarmıştır (Oktay, 1991). Öğretmen sadece öğreten değil, yeni nesli biçimlendiren kişidir. Bu gerçeği en güzel biçimiyle Mustafa Kemal Atatürk, "Öğretmenler, yeni nesil sizin eseriniz olacaktır" sözüyle belirtmiştir. Çelikten, Yanal ve Yeni (2005) öğretmeni bir ülkenin nitelikli insan gücünü yetiştiren, sınav yapan, disiplini ve öğrenmeyi sağlayıp ahlaki yapılandıran bireyler olarak tanımlamaktadır. Bu bağlamda öğretmenin alanında uzman olması, yeniliklere açık olması, farklı yöntem ve metotları kullanması, insan ilişkilerinde başarılı olması doğrudan mesleki özgürlükle ilişkilidir denilebilir. Diğer yandan, her meslek toplumda aynı statüde olmayabilir. Örneğin, son yıllarda özellikle PISA sınavları ile öne çıkan Finlandiya'da öğretmenlerin yüksek maaş almaları, bu ülkede öğretmenlik mesleğinin Türkiye'den daha itibarlı olduğunun göstergelerinden biridir. Bu bağlamda bireyin sahip olduğu mesleğin, içinde yaşadığı toplumda kabul veya değer görmesi de o mesleğin icra edilmesinde önemli etkenlerden biridir.

İnsana ait eylem, olgu ve durumları anlamlandırmak her zaman kolay olmamaktadır. Özellikle insanı anlama çabasında kullanılan dil açısından sözcüklerin, kurulan cümlelerin insanın olguları kavrama biçimini her zaman açıkça ortaya koymadığını görülmektedir. Bu durumda kavramları başka kavramlarla açıklamak ve daha anlaşılır hale getirmek için metaforlardan yararlanır. Morgan (1998) metaforları bireylerin dünyayı kavrayışına ilişkin bir düşünme ve görme biçiminin yanı sıra dünyaya farklı açılardan baktığı farklı renkteki gözlükler olarak tanımlamaktadır. Herhangi bir olgunun özünü başka bir nesneye göre anlamak ve tecrübe etmek için kullanılan metafor kavramı (Lakoff ve Johnson, 2005), örgüt içerisinde bireyin sahip olduğu düşünceleri şekillendirerek bireye ait davranışlara da yön verebilmektedir (Strenski, 1989).

İnsanı anlamada kullanılan metafor ve imgeler, örgüt yönetimini ve yönetimin liderlik biçimini anlamayı daha kolay hale getirir. Bu çalışma öğretmenlerin toplum olarak Türkiye'de ve mikro düzeyde halihazırda görev yaptıkları okullarda kendilerini mesleki bakımdan özgür hissetme durumlarını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Dolayısıyla öğretmenlerin içinde buldukları ülkede

ve halihazırda görev yaptıkları okulda özgür hissetme durumlarını belirlemede metaforlardan yararlanmanın en uygun yöntem olduğu düşünülmektedir.

1.2 Mesleki Özgürlük

Özgürlük yaşamın her alanına yayılmış bir olgudur. Zorlamaya, kısıtlamaya bağlı olmaksızın düşünme ve davranma durumu anlamına gelen özgürlük John Dewey'e göre şeyleri gerçekleştirmenin gücü anlamına gelmektedir (Maravelias, 2007). Zöllner (1999, s.3) özgürlük kavramını sınıflandırarak fiziksel özgürlüğü, her türlü maddi engelin yokluğu; düşünsel özgürlüğü, fikirlerin önünde engellerin olmaması ve ahlaki özgürlüğü, dışsal bir zorlama olmadan bireyin ahlaki davranışları kendince gerçekleştirmesi olarak tanımlamaktadır. Öyle ki insanın fikirlerinde, yaşam tarzında ve eylemlerinin tamamında özgürlüğe sahip olduğunu bilmesi ve hissetmesi, insan için mutluluk ve sevinç kaynağı olabilir.

İlk kez milattan önce beşinci yüzyılda tıp alanında ortaya çıkan meslek kavramı, bir grup insanın belirli birtakım seçeneklerle sınırlandırdığı ve ortaya konulan birtakım değerler setine uygun davrandığı iş ve uğraş alanıdır (Thomson, 2015). Bireyin kendi mesleğine ilişkin ayırt edici özellikler, değer ve inançların yanı sıra o mesleğe ilişkin temel hak ve özgürlüğün farkında olması mesleği sağlıklı bir şekilde icra edebilmesi bakımından oldukça önemlidir (Mathany, Clow ve Aspenlieder, 2017). Temel hakları kısıtlanmayan ve özgür olan bireylerin enerjilerini özellikle mesleki alanda daha fazla yaratma ve üretme eylemi için harcadığı görülmektedir. Mesleki özgürlük, hak sahipliği yaptığı rasyonel yöntemlerin herhangi bir denetimi ya da yetkisi olmaksızın, uzmanlık alanında nitelikli kişilerin, kendi alanlarında gördükleri şekilde araştırma, keşfetme ve mesleklerini icra etme özgürlüğüdür (Osman, 2013). Bu özgürlüğün temelinde hiç kuşkusuz ki eğitim kavramı yatmaktadır. Battal'a (2003) göre toplumu şekillendiren topluma yön veren eğitimin ana öznesi ise öğretmenlerdir.

Öğretmen, eğitim hizmetlerini eğitimin amaçları doğrultusunda yürüten kişi (Özdayı, 1990) olmasının yanı sıra öğretmenlik mesleğine ilişkin sahip olduğu yetenek, deneyim, bilgi ve becerilerini bir danışman, işbirlikçi ve motive edici olarak kullanan kişidir (Tobias ve Baffert, 2010). Öğretmenin kendi mesleki değer ve hedeflerinin farkında olması ve bunları açık bir şekilde ifade edebilmesi mesleğin icrası bakımından oldukça önemlidir (Huizen, 2013). Öğretmenlik mesleğinin rahatça icra edilebilmesi ise öğretmenlerin sahip oldukları mesleki özgürlükle doğru orantılıdır. Gavrilyuk, Nosova, Susloparova ve Lakhno (2015) öğretmenler açısından mesleki özgürlük kavramını, öğretmenlerin yeni fikirleri ve farklı düşünceleri rahatlıkla ifade etme hakkı olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda kendilerini ve düşüncelerini rahatlıkla ifade eden öğretmenlerin yeni nesillerin yetiştirilmesinde büyük bir rol oynadığı söylenebilir. Hagg (2009) toplumun her alanında etkili olan öğretmenlik mesleğine ilişkin mesleki özgürlük kavramını araştırma yapma, öğretme, konuşma ve yayın yapma özgürlüğü olarak tanımlamaktadır. Bu doğrultuda mesleki özgürlüğe sahip öğretmenler ülke kalkınmasından tutun da toplumdaki huzur ve sosyal barışın sağlanmasına kadar her alanda etkili ve kilit rol oynamaktadır (Özden, 1999).

Mesleğini en iyi şekilde icra eden öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine ilişkin norm, değer ve standartlara bağlı kalarak öğretim sürecini gerçekleştirdikleri söylenebilir (Fenstermacher ve Richardson, 2005). Okullarda mesleğe ilişkin belli norm, değer ve standartlara bağlı kalmalarının yanı sıra özellikle mesleki yönden kendilerini özgür hisseden öğretmenlerin, kariyerlerinde daha verimli, üretken ve yaratıcı olduğu görülmektedir. Daha önemlisi, kendisini özgür hisseden öğretmenler, özgür zihinleri ve vicdanı gelişmiş bireyleri eğitebilir. Nitekim Mustafa Kemal Atatürk, 1924 yılında Muallimler Birliği Kongresindeki üyelere şu şekilde seslenmiştir: "Arkadaşlar, yeni Türkiye'nin birkaç yıla sığdırdığı askeri, siyasi, idari inkılaplar sizin, saygıdeğer öğretmenler, sosyal ve fikri inkılaptaki başarınızla desteklenecektir. Hiçbir zaman hatırınızdan çıkmasın ki Cumhuriyet fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür nesiller ister". Türkiye Cumhuriyeti'nin dayandığı demokratik rejimin gerektirdiği demokratik nesillerin yaratılmasında öğretmenlerin meslek özgürlüğüne sahip olması Cumhuriyetin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün farkında olduğu ve vurguladığı önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda mesleki özgürlük kavramını ortaya koyma ve bu kavramın öğretmenler için ne anlam taşıdığını belirleme gereği doğmaktadır.

Alan yazında öğretmenlik mesleğine ilişkin öğretmen algılarının incelendiği farklı araştırmalar bulunmaktadır. Yılmaz, Göçen ve Yılmaz (2013) öğretmen adaylarının mesleklerine ilişkin algılarını metaforlar aracılığıyla incelemiştir. İnceleme sonucunda öğretmen adaylarının oluşturduğu metaforların şekillendirici, yol gösterici, bilgi kaynağı, statüsüz, esnek, model ve kutsal bir iş yapan öğretmen şeklinde olduğu sonucuna varılmıştır. Koç (2014) sınıf öğretmeni adaylarının öğretmen ve öğretmenlik mesleği kavramlarına ilişkin metaforik algılarını incelemiştir; öğretmen adaylarının öğretmen kavramına ilişkin olumlu algılara sahip olduğu fakat öğretmenlik mesleğine ilişkin birtakım olumsuz metaforlar ürettiklerini belirtmiştir. Ulaşılan olumsuz metaforların öğretmenlik mesleğinin aday öğretmenler tarafından zorlu, belirsizlikleri olan ve kurallı bir meslek olarak ortaya konulduğu görülmüştür. Ancak alan yazında öğretmenlerin mesleki özgürlük kavramından ne anladığını irdeleyen herhangi metaforik bir araştırmaya rastlanılmamıştır.

Bu çalışmanın öğretmenlerin “mesleki özgürlük” kavramına ilişkin algılarını metaforlar aracılığı ile ortaya koyması bakımından alan yazına katkı yapacağı düşünülmektedir. Bu çalışmada özgürlük kavramı iki ayrı boyutuyla irdelenmiştir. Öncelikle öğretmenlerin ülke olarak Türkiye’de öğretmen olmak, ikinci olarak da görev yaptıkları okul temelinde öğretmen olmak bakımından hissedilen “mesleki özgürlüğe” ilişkin algıları metaforlar aracılığı ile belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Öğretmenlerin Türkiye’de görev yapıyor olmaları bakımından bir öğretmen olarak mesleki özgürlüğe ilişkin metaforik algısı nedir?
2. Öğretmenlerin halihazırda çalıştıkları okulda görev yapıyor olmaları bakımından mesleki özgürlüğe yönelik metaforik algısı nedir?

2. YÖNTEM

Bu araştırma farklı branşlarda görev yapan öğretmenlerin Türkiye’de ve halihazırda görev yaptıkları okullarda “mesleki özgürlük” kavramına yönelik algılarını derinlemesine ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu nedenle araştırmada, nitel araştırma desenlerinden olgu bilim deseni kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek’e (2005) göre olgubilim deseniyle yapılmış çalışmalarda, farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanılmaktadır. Olgubilim deseniyle yapılmış araştırmalarda araştırmacının amacı, kişilerin dış gerçekliği nasıl anlamlandırdığını kavramaya çalışmaktır (Greasley ve Ashworth, 2007). Öğretmen algılarını ortaya çıkarmak için metaforlardan faydalanılmıştır.

2.1 Çalışma Grubu

Öğretmenlerin Türkiye’de ve halihazırda görev yaptıkları okulda olmak üzere iki ayrı kapsamda öğretmen olmaya ilişkin hissettikleri mesleki özgürlüğü metaforik olarak belirlemeye çalışan bu çalışmada, çalışma gurubu kasıtlı örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Bu amaçla, araştırma için veri ancak mesleğin içinde en az birkaç yıl çalışmış olan öğretmenlerden elde edilebilecektir. Bu bağlamda en az beş yıl deneyime sahip olan öğretmenlerin katılımcı olması planlanmıştır. Seçilen öğretmenler arasından araştırmaya katılmaya gönüllü olanlar, araştırmacının çalışma gurubunu oluşturmuştur. Buna göre araştırmacının çalışma grubu kolay ulaşılabilir olması nedeniyle 2015-2016 Eğitim ve Öğretim yılında Kocaeli ilinde bulunan devlet okullarının ilköğretim ve ortaöğretim kademesinde görev yapan 45 öğretmenden oluşmaktadır. Katılımcıların 8’i Türkçe öğretmeni, 8’i sınıf öğretmeni, 7’si din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeni, 3’ü matematik öğretmeni, 5’i İngilizce öğretmeni, 5’i fen bilimleri öğretmeni, 3’ü sosyal bilgiler öğretmeni, 2’si bilişim teknolojileri öğretmeni, 2’si beden eğitimi öğretmeni, 1’i görsel sanatlar öğretmeni, 1’i okul öncesi öğretmeni ve 1’i teknoloji tasarım öğretmenidir. Katılımcılara ait demografik bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcılara ait demografik bilgiler

Değişken		f
Cinsiyet	Erkek	21
	Kadın	24
Kıdem	5-10 yıl	19
	10-15 yıl	17
	Toplam	45

2.2 Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracını geliştirmek için ilgili alan yazın taranmış ve gerekli araştırmalar yapılmıştır. Araştırma için gereken veri, veri toplama formu aracılığıyla toplanmıştır. Bu formda veri elde etmek için katılımcılara yazılı ifadeler verilmiş; katılımcıların yazılı ifade içinde yer alan boşluğu doldurması istenmiştir. Formda yer alan ifadeler “Türkiye’de (öğretmenlik mesleğini icra etme bakımından) özgür olmak gibidir (dir); çünkü” ve “Halihazırda görev yaptığım okulda (öğretmenlik mesleğini icra etme bakımından) özgür olmak gibidir (dir); çünkü” şeklindedir. Katılımcıların verilen cümleleri tamamlaması istenmiştir. Metafor çalışmalarında cümle tamamlama çalışmalarında “..... gibidir” ifadeleri değil; “.....dir” ifadesinin kullanılması gerekir. Çünkü “..... gibidir” ifadesi bir benzetme/analojidir ve metaforu tam olarak karşılamamaktadır. Bununla birlikte katılımcılardan cevap almada kolaylık sağlaması bakımından, formdaki cümleler “..... gibidir” biçiminde yazılmıştır. Katılımcıların birbirinden etkilenerek benzer cevaplar vermemesi için araştırma yapılan mekan görüşmeye uygun hale getirilmiştir. Katılımcılara araştırmanın amacı ve içeriği anlatılarak belirlenen uygun süre içerisinde verilen soru formunu doldurmaları istenmiştir.

2.3 Veri Analizi

Elde edilen bulgular “içerik analizi” tekniğiyle çözümlenmiştir. Denzin ve Lincoln (1998) içerik analizi tekniğini, elde edilen nitel veriler içinde tekrarlayan konu, sorun ve kavramların belirlenmesi, sayılması ve yorumlanması olarak ifade etmektedir. Elde edilen araştırma bulgular kodlanarak, frekans ve yüzde değerleri hesaplanmıştır. Elde edilen araştırma verileri iki ayrı eğitim bilimleri uzmanı tarafından değerlendirilmiş ve değerlendiriciler arası uyuma bakılmıştır. Bu süreçte araştırma verilerinin geçerliliğine ilişkin Miles ve Huberman’ın (1994) önerdiği formül doğrultusunda değerlendiriciler arası uyum kat sayısının %100 olduğu belirlenmiştir. Her iki eğitim uzmanına ait hesaplamanın tutarlılığı karşılaştırılarak Miles ve Huberman’a (1994) ait Güvenirlik = Görüşbirliği / (Görüş Birliği+Görüş Ayrılığı) formülünden yararlanılmış olup hesaplamaların güvenilir olduğu sonucuna varılmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde öğretmenlerin Türkiye’de ve halihazırda görev yaptıkları okullarda hissettikleri mesleki özgürlüğe ilişkin metaforik algıları sonucunda elde edilen temalar Tablo 2 ve Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 2. Öğretmenlerin Türkiye’de “mesleki özgürlük” hissetmelerine ilişkin metaforik algıları

Temalar	f	%
Zorluk, Bilinmezlik, Çaresizlik	28	61
Sorumluluk	4	8
Bağımsızlık	3	7
Kapsamlılık	3	7
Yaratıcılık, Değerler	3	7
Maddi Güç	2	5
Mutluluk	2	5

Toplam

45

100

Tablo 2’de görüldüğü gibi elde edilen veriler doğrultusunda katılımcıların % 61’i (n=28) Türkiye’de öğretmenlik mesleğini icra etme bakımından “mesleki özgürlük” için zorluk, bilinmezlik ve çaresizlik metaforunu, % 8’i (n=4) sorumluluk metaforunu, % 7’si (n=3) bağımsızlık metaforunu, % 7’si (n=3) kapsamlılık metaforunu, % 7’si (n=3) yaratıcılık ve değer metaforunu, % 5’i (n=2) maddi güç metaforunu ve % 5’i (n=2) mutluluk metaforunu kullanmıştır.

Katılımcılardan 28’i Türkiye’de öğretmenlik mesleğini icra ederken fiziksel ve zihinsel olarak kısıtlandıklarını, zorluk ve güçlük çektiklerini, olumsuz bir atmosfer içinde olduklarını ve çaresizliklerini anlatmak için zorluk, bilinmezlik ve çaresizlik metaforlarını kullanmışlardır. Türkiye’de öğretmen olarak özgür olmaya ilişkin kullanılan metaforlar öğretmenlerin mesleğin icrasında karşılaştıkları problemlerin üstesinden gelemediklerini ve içinde buldukları durumu kabullendiklerini göstermektedir. Elde edilen veriler doğrultusunda katılımcı ifadelerinden bazıları şu şekildedir:

K3: “Türkiye’de (öğretmenlik mesleğini icra etme bakımından) özgür olmak göle hapsolmuş bir balık gibidir; çünkü balıklar hiçbir zaman denize ulaşamazlar”.

K12: “Türkiye’de (öğretmenlik mesleğini icra etme bakımından) özgür olmak kanatsız bir kuş gibidir; çünkü engelleri aşmak çok zordur”.

K18: “Türkiye’de (öğretmenlik mesleğini icra etme bakımından) özgür olmak deniz ortasında kalmış bir insan gibidir; çünkü her ne kadar denizde istediği yöne hareket edebilecek gibi olsa da hareket alanı kısıtlıdır”.

Katılımcılardan 4’ü Türkiye’de öğretmen olarak kendi mesleki özgürlüklerine ilişkin, sorumluluk belirten metaforlar kullanmışlardır. Katılımcılar öğretmenlerin toplumun her kesimine karşı sorumluluk hissettiğini ve onlara yol gösterdiklerini ifade etmişlerdir. Türkiye’de öğretmenlik mesleğinde özgür olmaya ilişkin kullanılan metaforlar doğrultusunda, öğretmenlerin mesleklerini icra ederken hangi şartta ve ortamda olursa olsun elinden gelenin fazlasını fedakârlık yaparak ortaya koyduğu görülmektedir. Elde edilen veriler doğrultusunda katılımcılardan bazıları şu ifadeleri kullanmışlardır:

K6: “Türkiye’de (öğretmenlik mesleğini icra etme bakımından) özgür olmak dadılık gibidir; çünkü velilerimiz kendi katamadıkları beceri ve kazanımları sihirli değnekle öğrenciye değerek kazandırmamızı bekliyorlar”.

K34: “Türkiye’de (öğretmenlik mesleğini icra etme bakımından) özgür olmak anaç bir kuş gibidir; çünkü kuş kendi hayatını göz önüne almadan himayesindeki yavrularını korumak için hiçbir tehlikeden çekinmeden korumaya çalışır”.

Çalışma grubundaki 3 katılımcı Türkiye’de öğretmenlik mesleğine ilişkin olumlu düşüncelere sahip olduklarını belirterek “mesleki özgürlük” için bağımsızlık kavramını vurgulayan metaforlar kullanmışlardır. Öğretmenler Türkiye’de öğretmen olarak özgür olmaya ilişkin kullandıkları metaforlar aracılığıyla mesleğin icrasında öğretmenin herhangi bir okul ya da konuma durağan ve sürekli şekilde bağlı olmadığı, daha verimli olabilmek adına farklı okul ya da konuma geçiş yapabileceğini ifade etmişlerdir. Katılımcı ifadelerinden bazıları aşağıdaki gibidir:

K43: “Türkiye’de (öğretmenlik mesleğini icra etme bakımından) özgür olmak göçmen kuş gibidir; çünkü her döneme göçüp gider”.

K19: “Türkiye’de (öğretmenlik mesleğini icra etme bakımından) özgür olmak kuş gibidir; çünkü yeni yerler ve yeni öğrencilerle karşılaşsın”.

Katılımcılardan 3’ü öğretmenlik mesleğinin geniş kitleleri etkilediğinden ve geniş bir kapsamı olduğundan söz ederek Türkiye’de öğretmenlik mesleğini icra etme bakımından “mesleki özgürlük” için kapsamlılık kavramına vurgu yapan metaforlar kullanmışlardır. Türkiye’de öğretmenlik mesleğinde özgürlüğe ilişkin kullanılan metaforlar, öğretmenlik mesleğinin zamanla geliştiğini ve bu

gelişim esnasında toplumun her kesiminden insanın gelişiminde büyük rol oynadığını ifade etmektedir. Elde edilen veriler doğrultusunda katılımcı ifadelerinden bazıları şu şekildedir:

K25: “Türkiye’de (öğretmenlik mesleğini icra etme bakımından) özgür olmak ağaç gibidir; çünkü zamanla meyve verir, iyice bakıldığında meyvesi ve gölgesi de olur”.

K28: “Türkiye’de (öğretmenlik mesleğini icra etme bakımından) özgür olmak örümcek ağı gibidir; çünkü eğitim bir toplumun temelidir, bu temel ülkenin her kesimine ne kadar özgür götürülürse öğretmen mesleğinde o kadar özgürdür”.

Araştırma grubundaki 3 katılımcı öğretmenlik mesleğinde özgür olma ve özgür hissetmenin öğretmenin sahip olduğu yaratıcılık ve değerlerle ilgili olduğunu belirtmiştir. Öğretmenler Türkiye’de mesleklerini icra ederken özgür olmaya ilişkin kullandıkları metaforlar aracılığıyla, yeni nesillerin en iyi şekilde yetiştirilmesinde farklı bakış açılarına ve yaratıcı fikirlere sahip olunması gerektiğini ortaya koymaktadırlar. Katılımcı ifadelerinden bazılarının şu şekildedir:

K7: “Türkiye’de (öğretmenlik mesleğini icra etme bakımından) özgür olmak görmeyen birine gökkuşağını anlatmak gibidir; çünkü özgürlük yaratıcılık ister”.

K29: “Türkiye’de (öğretmenlik mesleğini icra etme bakımından) özgür olmak tek başına bir nesil yetiştirmek gibidir; çünkü buna inanırsanız işinizi de iyi yaptığınız sürece bir nesli kaliteli yetiştirebilirsiniz”.

Katılımcılardan 2’si Türkiye’de bir öğretmen olarak mesleklerini icra ederken mutluluk hissettiklerini belirtirken katılımcılardan diğer 2’si öğretmenlik mesleğinin maddiyatla ilişkili olduğunu belirterek “mesleki özgürlük” kavramına ilişkin maddi güç metaforlarını kullanmışlardır. Öğretmenlerin Türkiye’de öğretmen olarak özgür olmaya ilişkin kullandıkları metaforlar, öğretmenlerin mesleklerini kutsal gördüklerini ve bu mesleği icra ederken manevi bir haz duyduklarını ifade etmesinin yanı sıra öğretmenlik mesleğinin bir gelir kaynağı olduğunu ortaya koymaktadır. Elde edilen veriler doğrultusunda katılımcı ifadelerinden bazılarının şu şekildedir:

K33: “Türkiye’de (öğretmenlik mesleğini icra etme bakımından) özgür olmak para gibidir; çünkü para yoksa özgür değilsin”.

K45: “Türkiye’de (öğretmenlik mesleğini icra etme bakımından) özgür olmak bir insan kalbi gibidir; çünkü insan emeğinin karşılığını gördüğünde mutlu olur, huzur duyar”.

Tablo 3. Öğretmenlerin halihazırda görev yaptıkları okullarda “mesleki özgürlük” hissetmelerine ilişkin metaforik algıları

Temalar	f	%
Zorluk, Bilinmezlik, Çaresizlik	13	28
Bağımsızlık	10	22
Yarı Bağımlılık	10	22
Sorumluluk	5	12
Haz ve Mutluluk	4	9
Yaratıcılık	3	7
Toplam	45	100

Tablo 3’te görüldüğü gibi elde edilen veriler doğrultusunda katılımcıların % 28’i (n=13) hâlihazırda görev yaptıkları okullarda “mesleki özgürlük” kavramı için zorluk, bilinmezlik ve çaresizlik metaforunu, % 22’si (n=10) bağımsızlık metaforunu, % 22’si (n=10) yarı bağımlılık metaforunu, % 12’si (n=5) sorumluluk metaforunu, % 9’u (n=4) haz ve mutluluk metaforunu ve % 7’si (n=3) yaratıcılık metaforunu kullanmıştır.

Çalışma gurubundaki 13 katılımcı hali hazırda görev yaptıkları okullarda mesleklerini icra ederken kısıtladıkları ifade etmek için zorluk, bilinmezlik ve çaresizlik metaforunu kullanmışlardır. Elde edilen veriler doğrultusunda katılımcı ifadelerinden bazılarının şu şekildedir:

K4: “Halihazırda görev yaptığım okulda (öğretmenlik mesleğini icra etme bakımından) özgür olmak labirentte olmak gibidir; çünkü özgürce bir şeyler yapmaya çalıştıkça çıkışa ulaşamadığını fark edersin”.

K24: “Halihazırda görev yaptığım okulda (öğretmenlik mesleğini icra etme bakımından) özgür olmak akıntıya karşı kürek çekmek gibidir; çünkü gerek içinde bulunulan şartlar gerek velilerin duyarsızlığı ve gerekse öğrencilerin ilgisiz olması ve gelecek kaygısı taşıması sebebiyle amaca tam anlamıyla ulaşamıyor”.

Katılımcılardan 10’u görev yaptıkları okulda kendilerini mesleki anlamada özgür hissettiklerini ve kısıtlama olmadığını belirtmek için bağımsızlık kavramına ilişkin metaforlar kullanmışlardır. Katılımcıların bazılarının ifadeleri şu şekildedir:

K7: “Halihazırda görev yaptığım okulda (öğretmenlik mesleğini icra etme bakımından) özgür olmak doğadaki kuş gibidir; çünkü istediğin her yere uçabilirsin”.

K41: “Halihazırda görev yaptığım okulda (öğretmenlik mesleğini icra etme bakımından) özgür olmak yabani çiçek gibidir; çünkü hiçbir engelim yok”.

Katılımcılardan 10’u görev yaptıkları okullarda mesleklerini icra ederken tam anlamıyla özgür olmadıklarını ve kısmi kısıtlamanın olduğunu ifade etmiş ve bu bağlamda yarı bağımlılık kavramıyla ilişkili metaforlar kullanmışlardır. Öğretmenler halihazırda görev yaptıkları okullarda mesleki özgürlüklerine ilişkin kullandıkları metaforlarla sermayesinin insan olduğu okullarda kanun ve yönetmelikler çerçevesinde bireysel olarak da öğretime ilişkin kararlar verebildiklerini ortaya koymuşlardır. Katılımcı ifadelerinin bazıları şu şekildedir:

K15: “Halihazırda görev yaptığım okulda (öğretmenlik mesleğini icra etme bakımından) özgür olmak açık cezaevindeki mahkûm gibidir; çünkü akşamları eve dönüyorsun”.

K32: “Halihazırda görev yaptığım okulda (öğretmenlik mesleğini icra etme bakımından) özgür olmak kapalı bir odada kafesinden çıkmış kuş gibidir; çünkü nispeten özgürsündür”.

Katılımcılardan 5’i halihazırda görev yaptıkları okullarda çok fazla sorumluluk ve görevleri olduğunu ifade etmiş ve mesleki özgürlük için sorumluluk metaforunu kullanmıştır. Katılımcılardan bazılarının ifadesi şu şekildedir:

K9: “Halihazırda görev yaptığım okulda (öğretmenlik mesleğini icra etme bakımından) özgür olmak anne ve baba gibidir; çünkü hem derslere kendini hazırlar hem öğrencilere karşı sorumluluk taşır hem de nöbet tutar”.

K28: “Halihazırda görev yaptığım okulda (öğretmenlik mesleğini icra etme bakımından) özgür olmak dadılık gibidir; çünkü öğrencilere bakmamız beklenir”.

Katılımcılardan 4’ü hâlihazırda görev yaptıkları okullarda mesleklerini icra ederken zevk aldıklarını ve mutlu olduklarını ifade etmek için mesleki özgürlüklerine ilişkin haz ve mutluluk metaforunu kullanmıştır. Katılımcılardan 3’ü ise kendi okullarında icra ettikleri öğretmenlik mesleğinde özgür olmanın yaratıcılıkla yakından bağlantılı olduğunu ifade etmek için yaratıcılık metaforunu kullanmışlardır. Katılımcılardan bazılarının ifadesi şu şekildedir:

K2: “Halihazırda görev yaptığım okulda (öğretmenlik mesleğini icra etme bakımından) özgür olmak nehirden su içmek gibidir; çünkü bu okulda öğretmenlikten çoğunlukla çok fazla lezzet alıyorum”.

K37: “Halihazırda görev yaptığım okulda (öğretmenlik mesleğini icra etme bakımından) özgür olmak kitap yazmak gibidir; çünkü içeriğini öğretmen oluşturur”.

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Öğretmenlerin sahip oldukları bilgi, fikir ve becerileri etkin ve verimli şekilde kullanmaları, zorlanmaya maruz kalmamaları ve kendi farkındalıklarını yaratmalarının yanı sıra öğrencilerde farkındalık ruhunu uyandırmaları icra ettikleri meslek açısından oldukça önemlidir. Bu bağlamda öğretmenin mesleğinde etkin ve verimli olabilmesi özgürlük kavramıyla doğrudan ilişkilidir denilebilir. Fikren ve bedenen özgür olan ve düşünebilen bireylerin yaratıcı ve farklı fikirler ortaya

koyduğu söylenebilir. Topluma yön veren ve toplumu aydınlatan öğretmenlerin de özgür irade ve fikre sahip olması yetiştirdikleri toplum ve icra ettikleri meslek açısından oldukça önemlidir.

Günlük yaşantıda kavraması güç olgu ve olaylar farklı kavramlarla daha kolay ve anlaşılır hale gelebilir. Kavramları farklı kavramlarla açıklamak için kullanılan metaforlar bireyin dünyayı kavrayışına ilişkin farklı bakış açıları geliştirmesine yardımcı olmaktadır. Bu çalışma öğretmenlerin Türkiye’de ve halihazırda görev yaptıkları okullarda öğretmenlik mesleğini icra ederken hissettikleri mesleki özgürlüğü metaforlar aracılığıyla ortaya koymasından önemli bir niteliğe sahiptir.

Öğretmenler Türkiye’de görev yapıyor olmaları bakımından bir öğretmen olarak mesleki özgürlüğe ilişkin zorluk, bilinmezlik ve çaresizlik, sorumluluk, bağımsızlık, kapsamlılık, yaratıcılık ve değer, maddi güç ve mutluluk metaforlarını kullanmıştır. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu Türkiye’de kendi mesleklerini icra ederken kısıtlandıklarını, zorluk ve güçlük çektiklerini, olumsuz bir atmosfer içinde olduklarını ve çaresizliklerini anlatmak için zorluk, bilinmezlik ve çaresizlik kavramlarına ilişkin metaforlar kullanmışlardır. Öğretmenler mesleklerinin sorumluluk gerektirdiğini, öğretmenlerin eğitim ve öğretim alanında özellikle öğrencilerine karşı daha sorumlu olduğunu ve onlara karşı sorumluluklarını yerine getirdiği ölçüde özgür hissettiklerini belirtmek için sorumluluk kavramına ilişkin metaforlar kullanmışlardır. Çalışma grubundaki öğretmenlerin bir kısmı Türkiye’de öğretmenlik mesleğine ilişkin olumlu düşüncelere sahip olduklarını vurgulayarak bir öğretmenin mesleğinde özgür olabilmesi için kendisini bağımsız hissetmesi, kısıtlamaların olmaması ve çalışma alanının genişletilmesi gerektiğini belirtmek için bağımsızlık kavramına ilişkin metaforlar kullanmışlardır. Öğretmenler, öğretmenin toplumun her kesime kucak açtığını toplumda herhangi bir ayırım yapmadan toplumu bütünüyle kucakladığını ve bu ölçüde özgür hissedebildiğini vurgulamak için kapsamlılık kavramına ilişkin metaforlar kullanmışlardır. Öğretmenlerden bazıları öğretmen olmanın bir mutluluk kaynağı olduğunu ve mutlu oldukça özgür hissettiklerini belirtmek için mutluluk belirten metaforlar kullanmışlardır. Öğretmenlerden bir kısmı mesleki özgürlüğün ekonomik kazançla doğru orantılı olduğunu, ekonomik güç ve imkân arttıkça mesleki özgürlüğün de arttığını vurgulamak için maddi güç kavramına ilişkin metaforlar kullanmışlardır. Araştırma bulguları Güven (2010), Usta, Tan ve Yavaş (2014) ve Demir ve Demir (2016) tarafından yapılan araştırmaların sonuçlarıyla da benzerlik göstermektedir. Güven (2010) yapmış olduğu çalışmada öğretmenlerin mesleklerini rahat ve özgürce icra edebilmelerinin ekonomik güce bağlı olduğunu, öğretmenlerin bağımsız olmayıp belli bir hiyerarşik basamağı takip etmek zorunda kaldığını, meslekle ilgili bütün kararların ve uygulamaların üst mercilerce merkezi bir süreçle yönetildiğini ve bunun da öğretmenin sorumluluğunu artırarak öğretmeni belirsiz ve bilinmez bir atmosfere soktuğunu vurgulamıştır. Usta, Tan ve Yavaş (2014) yapmış oldukları çalışmada eğitim sistemi içerisinde bireylerin belirli fiziksel ve zihinsel sınırlar içerisinde kaldığını, kısıtlandığını, kendilerini rahatlıkla ifade edemediklerini ve yaratıcı düzeyde düşünemediklerini ifade etmiştir. Araştırma bulguları diğer araştırma sonuçlarıyla karşılaştırıldığında, öğretmenlerin mesleki özgürlüğe ilişkin yaşantı, deneyim düşünce ve algılarının yakın ve benzer olduğu görülmektedir. Demir ve Demir (2016) yaptıkları çalışmada öğretmenlerin mesleki algılamalarına ilişkin olumlu ve olumsuz düşünceleri doğrultusunda; öğretmenlik mesleğinin güvenilir bir meslek olmasının yanı sıra toplumun gelişmesine katkı sağladığını ancak statü bakımından düşük ve yıpratıcı olduğunu, toplumun bu mesleğe yeterince saygı duymadığını ve öğretmenlerin meslekten kısmi doyum sağladıklarını ortaya koymuşlardır. Bu bağlamda mesleki özgürlüğe sahip öğretmenlerin yaratıcı düşünen, sınırlar içerisinde yaşamayan, inisiyatif alabilen, kendilerini rahatlıkla ifade edebilen bireyler olduğu ve bu yolla farkındalık düzeyi yüksek, yaratıcı düşünceye sahip ve bireysel yeteneklerini etkin şekilde kullanabilen nesiller yetiştirebileceği söylenebilir.

Öğretmenler halihazırda çalıştıkları okulda görev yapıyor olmaları bakımından mesleki özgürlüğe ilişkin zorluk, bilinmezlik ve çaresizlik, bağımsızlık, yarı bağımlılık, sorumluluk, haz-mutluluk ve yaratıcılık metaforlarını kullanmıştır. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu hali hazırda görev yaptıkları okullarda mesleklerini icra ederken kısıtlandıkları, zorluklarla karşılaştıklarını, geleceğe ilişkin endişeleri olduğunu ve kolayca çözüme ulaşamadıklarını ve bu yolla özgürlüklerinin kısıtlandığını ifade etmek için zorluk, bilinmezlik ve çaresizlik metaforlarını kullanmışlardır. Öğretmenlerin bir kısmı görev yaptıkları okullarda kendilerini kolayca ifade ettiklerini, kendilerine has öğretim yöntemlerini

kullanabildiklerini ve herhangi bir baskı hissetmediklerini ve bundan dolayı özgür hissettiklerini belirtmek için bağımsızlık kavramına ilişkin metaforlar kullanmışlardır. Öğretmenlerden bazıları görev yaptıkları okullarda mesleklerini icra ederken yönetmeliklere bağlı kalsalar da gerektiğinde kendi öğretim yöntemlerine baş vurarak esnek davranabildiklerini fakat tam anlamıyla özgür olmadıklarını ifade etmiş ve bu bağlamda yarı bağımlılık kavramıyla ilişkili metaforlar kullanmışlardır. Bir kısım öğretmen halihazırda görev yaptıkları okullarda okul yönetimi tarafından üzerlerine sorumluluk yüklendiğini özellikle öğrencilere karşı her yönden sorumlu tutulduklarını; öğretmenlerin toplumun her kesimine ulaşabilecek nadir yol göstericiler olduğunu ifade etmiş ve mesleki özgürlüğe ilişkin sorumluluk metaforunu kullanmışlardır. Bazı öğretmenler görev yaptıkları okullarda mesleklerini icra ederken zevk aldıklarını ve mutlu olduklarını bununla birlikte öğrencilere faydalı olduklarını ifade etmek için mesleki haz ve mutluluk metaforunu kullanmıştır. Öğretmenlerden bazıları eğitim ve öğretimde yaratıcılığın önemli olduğunu, yaratıcılığın öğrencilere ve öğretmenlere eğitim ve öğretim hayatında yeni ufuklar açtığını ve özgür olmanın yaratıcılıkla yakından bağlantılı olduğunu ifade etmek için yaratıcılık kavramına ilişkin metaforlar kullanmışlardır. Öğretmenler mesleki özgürlüğe ilişkin hissettiklerini olumlu metaforlar olan yaratıcılık, haz ve mutluluk kavramlarıyla ifade etmişlerdir. Araştırma bulguları Demir ve Arı (2013), Usta, Tan ve Yavaş (2014) ve Anılan (2017) tarafından yapılan araştırma sonuçları ve TED MEM Raporlarıyla (2014) benzerlik göstermektedir. Demir ve Arı (2013) yapmış oldukları çalışmada öğretmenlik mesleğine ilişkin gelirin düşük olması, mesleğe ilişkin toplumsal saygınlığın azalması ve sıklıkla değişen eğitim ve öğretim programlarının öğretmenlerin mesleki özgürlüğünü etkilediğini ortaya koymuştur. Anılan'a (2017) göre öğretmenlerin olumlu metaforlar üretmesi üzerinde durulan kavrama yönelik tutumlarının da olumlu olacağını göstermektedir. TEDMEM (Türkiye Eğitim Derneği) raporlarında (2014) öğretmenlerin öğretmenlik mesleğini bilerek ve isteyerek seçtikleri için mutlu oldukları, öğretmenlik mesleğinin saygın bir meslek olduğunu ve öğretmenlerin topluma karşı sorumlu olduğu, öğretmenlerin problemlerin üstesinden gelirken yaratıcı olduğu, öğretmenlerin manevi bir haz içerisinde olduğu, öğretmenlerin belirsiz ve öngörülmez problemlerle karşı karşıya olduğu belirtilmiştir. Usta, Tan ve Yavaş (2014) yaptıkları çalışmada öğretmenlerin görev yaptıkları okullarda karşılaştıkları zorluk ve engellerin bireyin eşsizliğini, biricikliğini ve özel olma durumunu yok edip sıradanlaştırdığını; öğretmenlerin öğrenmeye kapalı hale gelebileceği ve pedagojik açıdan kendilerini yetersiz hissedebileceklerini ifade etmiştir. Bu bağlamda mesleki özgürlükleri kısıtlanan öğretmenlerin bireyselliklerinin azaldığı, yeterli süreçte değişime ayak uyduramadığı, kendi tarzlarını tam anlamıyla ortaya koyamadığı, yaratıcılıklarının azaldığı ve iletişim becerilerinin zayıfladığı söylenebilir.

Bu çalışma iki yönden önemlidir. Öncelikle öğretmenlerin mesleki özgürlük algısını metafor aracılığıyla iredelenen akademik bir çalışma bulunmamaktadır. Diğer taraftan alanyazında devlet okullarının ilköğretim ve ortaöğretim kademesinde görev yapan öğretmenlerin hem ülke genelinde hem de görev yaptıkları okullarda öğretmen olarak özgür olmaya ilişkin algılarını iredelenen akademik bir çalışmaya rastlanmamıştır. Araştırmacılar, öğretmenlerden elde edilen bulgular doğrultusunda mesleki özgürlük konusunu alan farklı çalışmalarla ölçekler geliştirilebilir, karma türde araştırmalarla karşılaştırma yapılabilir ve yükseköğretim düzeyinde farklı çalışmalar gerçekleştirilebilirler. Uygulayıcılar eğitim ve öğretim sürecinde daha yaratıcı ve yenilikçi olma adına mesleki özgürlüğü tam anlamıyla ortaya koymaya çalışmalıdırlar. Politika uygulayıcıları özgürlük kavramının öğretmenlik mesleğindeki önemine dikkat çekerek öğretmen yetiştirme sürecindeki sorunları kolaylıkla çözebilecek, daha yaratıcı ve engelsiz bir eğitim sürecini sürdürebilecek yenilikçi ve değişime ayak uydurabilen politikalar geliştirebilirler.

Kaynakça

- Aduğit, Y. (2013). Özgürlüğün Kısa Tarihi. *FLSF*, 16, 63-93.
- Anılan, B. (2017). Fen Bilimleri Öğretmen Adaylarının Kimya Kavramına İlişkinin Metaforik Algıları. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 7-28.

- Battal, N. (2003). Cumhuriyet Üniversitesi'nin Açılışında Yaptığı Konuşma, Eğitimde Yansımalar: VII Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu, Cumhuriyet Üniversitesi Kültür Merkezi Sivas, ss.13-14.
- Bezici, B. (2006). Hegel' in Felsefesinde Etik, Politik Olan ve Özgürlük. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(2), 235-251.
- Berlatsky, N. (2013). *Giving Teachers Freedom*. Oxford: Oxford University Press.
- Çelikten, M., Şanal, M. ve Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik Mesleği ve Özellikleri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(2), 207-237.
- Demir, E. ve Demir, C.G.(2016). Öğretmenlik Mesleğini Algılama Biçimleri Ölçeği Güvenirlilik-Geçerlilik Çalışması. *International Conference on New Horizons in Education, Vienna Austria*, 3, 1-7.
- Demir, M. K. ve Arı, E. (2013). Öğretmen Sorunları. *OMÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(1), 107-126.
- Denzin, K. ve Lincoln, Y. (1998). The Landscape of Qualitative Research. *Bulletin of Sociological Methodology*, 59, 84-87.
- Fenstermacher, G. D. ve Richardson, V. (2005). On Making Determinations of Quality in Teaching. *Teachers College Record*, 107(1), 186-213.
- Gavrilyuk, O., Nosova, L., Susloparova, R. ve Lakhno, A. (2015). University Autonomy and Teacher's Academic Freedom in Modern Russia: Challenges and Opportunities. *International Journal of Humanities Social Sciences and Education (IJHSSE)*, 2(10), 8-15.
- Greasley, K. ve Ashworth, P. (2007). The Phenomenology of "approach to studying": The University Student's Studies within the Lifework. *British Educational Research Journal*, 32, 819-843.
- Güven, D. (201). Profesyonel Bir Meslek Olarak Türkiye'de Öğretmenlik. *Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 27(2), 13-21.
- Hagg, İ. (2009). Academic Freedom and University Autonomy Necessary in the Liberal Open Society. Liberal International Congress.
- Hâkimiyet-i Milliye: 26.08.1924 kaynak: <http://www.atam.gov.tr/ataturkun-soylev-ve-demecleri/muallimler-birligi-kongresi-uyelerine>.
- Huizen, P. (2013). *Being a Teacher*. Lahey: Education Council.
- Koç, E. (2014). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmen ve Öğretmenlik Mesleği Kavramlarına İlişkin Metaforik Algıları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 2014.
- Korsgaard, C. (1989). Morality as Freedom. *Kant's Practical Philosophy Reconsidered*, 6, 23-48.
- Lakoff, G. ve Johnson, M. (2005). *Metaforlar Hayat, Anlam ve Dil*. (Çev: Gökhan Yavuz Demir). İstanbul: Paradigma.
- Maravelias, C. (2007). Freedom at Work in the Age of Postbureaucratic Organization. *Ephemera Articles- Theory & Politics in Organization*, 7(4), 555-574.
- Mathany, C., Clow, K. ve Aspenlieder, E. (2017). Exploring the Role of the Scholarship of Teaching and Learning in the Context of the Professional Identities of Faculty, Graduate Students, and Staff in Higher Education. *The Canadian Journal for the Scholarship of Teaching and Learning*, 8 (3),1-17.
- Miles, M. B. ve Huberman, H. (1994). *An Expanded Sourcebook Qualitative Data Analysis*. Thousand Oaks, California: Sage Publications.
- Morgan, G. (1998). *Yönetim ve Örgüt Teorilerinde Metafor* (Çev: Gündüz Bulut). İstanbul: Mess Yayınları.
- Oktay, A. (1991). Öğretmenlik Mesleği ve Öğretmenin Nitelikleri. M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 3, 187-193.
- Osman, A. (2013). Freedom in Teaching and Learning. *International Journal of Humanities and Social Science* 3(2), 142-149.
- Öğretmen Gözüyle Öğretmenlik Mesleği (2014). Web: <https://tedmem.org/yayin/ogretmen-gozuyle-ogretmenlik-meslegi> adresinden erişilmiştir.
- Özdayı, N. (1990). *Resmi ve Özel Liselerde Çalışan Öğretmenlerin İş Tatmininin ve İş Stresinin Karsılaştırılmalı Analizi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Doktora Tezi.

- Özden, Y. (1999). *Eğitimde Dönüşüm Eğitimde Yeni Değerler*. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Pieper, A. (1999). *Etîğe Giriş* (Çev: Veysel Atayman-Gönül Sezer). İstanbul: Ayrıntı Yay.
- Strenski, E. (1989). Disciplines and communities, armies and monasteries and the teaching of composition. *Rhetoric Review*, 8(1), 137-146.
- Şimşek, H. ve Yıldırım, A. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Thomson, D. C. I. (2015). Teaching Formation of Professional Identity. *Regent University Law Review*, 27, 302-337.
- Tobias, S. ve Baffert, A. (2010). *Science Teaching as a Profession: Why It Isn't. How It Could Be*. Arlington, VA: NSTA Press.
- Usta, M.E., Tan, Ç. ve Yavaş, T. (2014). Eğitim ve Özgürlük. *Çağın Problemleri Karşısında Eğitim Sempozyumu*, 8, 389-404.
- Ünal, I. (1996). *Eğitim ve Yetiştirme Ekonomisi*. Ankara: Torun Matbaası.
- Yılmaz, F., Gökçen, S. & Yılmaz, F. (2013). Öğretmen Adaylarının Öğretmen Kavramına İlişkin Algıları: Bir Metaforik Çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1), 2013.
- Zoller, U. (1999). Teaching Tomorrow's College Science Courses – Are We Getting It Right? *Journal of College Science Teaching*, 29(6), 409–414.

Extended Summary

Freedom having emerged with the existence of humankind is one of the most important concept that are talked about. Freedom means for Aristo that there is no obligation, pressure and restriction on choice and action and freedom is directly related to possessed knowledge for Socrates (Adugit, 2013).

Throughout the history, occupation of humanbeing has increased; hereby, profession concept, which gained generally at the end of intensive training and fulfilled for surviving, has emerged. Being successful on a profession is related to freedom. Berlatsky (2013) defines the profession as respecting, offering chance and facility to people performing a profession and creating a professional environment. Professional freedom means qualified individuals' doing research, making discovery in their field and fulfilling their profession without any pressure (Osman, 2013). It can be said that the individuals having professional freedom are creative, open to innovation and change and good at using the facilities efficiently and effectively. On the basis of Professional freedom is undoubtedly the concept of education. According to Battal (2003) main subject of education forming the society is teacher. Gavriyuk, Nosova, Susloparova ve Lakhno (2015) defines the professional freedom as expressing ideas and thoughts without any hesitation in terms of teachers.

Teaching profession is necessary for transmitting information to next generation and carrying out teaching activities. It can be said that success in teaching profession related to freedom that teachers have. Sometimes concepts are not clear enough to understand. In this case, metaphors are used to define concepts more understandable by using different concepts. Morgan (1998) defines the metaphors as various colorful glasses that used to understand the world in different ways.

Perceptions of teachers regarding professional freedom becomes more understandable and more concrete via metaphors. The purpose of this study is to examine perceptions of teachers regarding professional freedom in Turkey and in their own school via metaphors.

This study aims to emerge perceptions of teachers in different branches about professional freedom in Turkey and in their own school deeply. For this reason, phenomenology was used in qualitative research patterns. According to Yıldırım and Şimşek (2005) phenomenology focuses phenomenons that we don't have knowledge about deeply. Study group of research consists of 45 teachers in different branches serving in primary and secondary education level in Kocaeli city in Marmara Region in 2015-2016 academic year. The research data was gathered via metaphors. The content analysis technique was used to resolve the metaphors. Coding, frequency and percentage were used for the data which was gathered from the participants.

For professional freedom in Turkey, the participants are used metaphors as: %61 (n=28) difficulty, obscurity and despair, %8 (n=4) responsibility, %7' si (n=3) independence %7 (n=3) sophistication, %7 (n=3) creativity-values, %5 (n=2) financial power and %5 (n=2) happiness. For professional freedom in their own school, the participants are used metaphors as: %28 (n=13) difficulty, despair, %22 (n=10) independence, %22 (n=10) semi-dependence, %12 (n=5) responsibility, %9 (n=4) pleasure-happiness and %7 (n=3) creativity.

It is very important for teachers' profession that they should use their knowledge, ideas and talents for education. They should raise awareness of not only students they teach but also themselves. In this context, efficiency and productivity of teacher is directly related to professional freedom.

According to result of the research, the participants have used metaphors as: difficulty, obscurity, despair, independence, sophistication, financial power, responsibility, happiness and creativity-values regarding professional freedom perceptions in Turkey. Some of the participants used negative metaphors as difficulty, obscurity and despair for emphasizing some handicaps and limitations they have on their profession. Other participants used positive metaphors as: independence, sophistication, financial power, responsibility, happiness and creativity-values for underlying importance of freedom on their profession. Güven (2010) emphasized that professional

freedom depends on financial power and facilities so teachers are in a vague and unstable hierarchical atmosphere while practicing their professions.

The participants have used metaphors to reveal their perceptions regarding their professional freedom in their school. They used concept of difficulty, despair, obscurity to point out some problems on their professions. Some participants used concept of independence to emphasize the unlimited professional freedom in their own school but others used concept of semi-dependence to reveal partial bound to authority. Some participants used concept of responsibility to emphasize that they are responsible for all society and they feel free professionally as they connect with the society. Some participants used concept of pleasure-happiness and creativity regarding their professional freedom to point out their efficiency and qualification on their students. It is emphasized in TEDMEM (Turkey Education Association) Reports that individuals decide to be a teacher willingly and deliberately so they are happy to practice teaching profession, they are responsible for all society, they are creative while solving the problems and they are sometimes face with indefinite and unpredictable problems.